

Presentació

De la mateixa manera que l'abella es posa sobre totes les flors i de cada una treu allò que més útil li és, així també els qui cerquen una bona educació no han de desconèixer res i de tot arreu han d'aplegar el que sigui més útil.

ISÒCRATES, *A Demònic*
(Traducció de Joan Castellanos)

La citació del final del cèlebre discurs d'Isòcrates es correspon, salvant el temps i la distància, amb la *Bildung*, l'ideal alemany d'educació i de formació intel·lectual. Per això, no és casualitat que fos el lema de portada del primer número de la revista *La Abeja. Revista Científica y Literaria Ilustrada, principalmente extractada de los buenos escritores alemanes* (1862-1870), fundada per Antoni Bergnes de las Casas, editor i traductor de literatura alemanya i hel·lenista. Aquella publicació fou la primera que va aspirar a projectar el millor de tots els àmbits de la cultura alemanya de manera directa, sense llengües interposades. Aquest número de *Quaderns. Revista de Traducció* també aplega una tria d'autors alemanys i dels traductors corresponents que han excel·lit en l'arribada de la literatura germànica a casa nostra, de Joan Maragall a Joan Fontcuberta.

Els articles del dossier que presentem, reelaborats per publicar-los, tenen l'origen en les ponències del 17 i 18 d'octubre de 2018 de les VIII Jornades de Traducció i Literatura, trobada que cada dos anys organitzen el Grup d'Estudi de la Traducció Catalana (GETCC) i la Càtedra Jordi Arbonès a la Facultat de Traducció i d'Interpretació de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). Les Jornades van constar d'una conferència inaugural; de sis ponències, a càrrec dels millors especialistes de diferents universitats catalanes; d'una taula rodona que va permetre el debat sobre la situació actual de la traducció de l'alemany al català entre traductors en actiu, i també d'un recital de textos traduïts per Joan Fontcuberta, *in memoriam*.

La conferència de Jordi Jané-Lligé, titulada «Literatura alemanya traduïda al català. D'afinitats electives i de cànons», va presentar una panoràmica de la his-

tòria de la traducció de l'alemany al català, amb més d'un segle de versions, traduccions i retraduccions, que va ser el preludi de la tria de les sis parelles cabdals d'escriptors i traductors: Johann Wolfgang Goethe i Joan Maragall, Friedrich Hölderlin i Carles Riba, Rainer Maria Rilke i Joan Vinyoli, Alfred Döblin i Carme Serrallonga, Bertolt Brecht i Feliu Formosa i Stefan Zweig i Joan Fontcuberta.

L'aspiració d'arribar a assimilar la cultura germànica per mitjà de les traduccions va començar per Joan Maragall, primer traductor de Goethe al català. Amb la lliçó «El Goethe de Maragall o com es pot suplir la falta d'una tradició literària pròpia i seguida», Josep Murgades analitza, entre altres aspectes, el procés d'anostrament que Maragall va fer de la llengua i de la cultura de Goethe. Sense canviar gaire d'època, la col·laboració de David Peidro sobre el Hölderlin de Riba, amb el subtítol «Travessar el cant, traspassar la llengua», repassa detalladament de quina manera Carles Riba va aconseguir superar el llenguatge i mantenir el ritme poètic. Les contribucions de Simona Škrabec, dedicada als Rilke de Vinyoli; de Teresa Vinardell, sobre els Döblin de Serrallonga; de Heike van Lawick, sobre els Brecht de Formosa, i de Loreto Vilar, sobre les traduccions de Stefan Zweig de Fontcuberta, ens traslladen a la segona meitat del segle xx i estudien aspectes cabdals com són la contextualització de les interpretacions, l'afinitat entre autor i traductor o la presa de decisions concretes.

El dossier també inclou les intervencions de la taula rodona sobre la situació actual de les traduccions de literatura alemanya al català, moderada per Ramon Farrés i amb la participació de Joan Ferrarons, Ramon Monton, Arnau Pons i Anna Soler-Horta. Donar veu als artífexs, a la primera línia de feina, els traductors, afegeix un pes valuósíssim a la història de la traducció de l'alemany al català, la realitat de l'ara i aquí. Què es tradueix i què no es tradueix, i per què? Els recorreguts personals de cada ponent expliquen en bona part el funcionament de l'àmbit de la traducció de la literatura alemanya en català i, de retruc, il·luminen el camí que caldria seguir, ara més que mai, amb les grans mancances que es poden constatar, per eliminar els buits i aplegar el bo i millor del món germànic.

D'altra banda, les VIII Jornades de Traducció i Literatura van ser, per sobre de tot, un homenatge a Joan Fontcuberta i Gel (1938-2018), professor, catedràtic i degà de la Facultat de Traducció i d'Interpretació de la UAB. En la seva vasta trajectòria hi ocupen un lloc preferent la traducció d'obres de Stefan Zweig i Franz Kafka, d'entre un bon nombre d'autors alemanys, com ara Heine, Herta Müller, Günter Grass, Thomas Mann o Bertolt Brecht. Tampoc en podem oblidar, fruit de la seva experiència com a torsimany, l'instructiu assaig *Tots els colors del camaleó*. Amb la voluntat de fer possible el millor record de Joan Fontcuberta, les Jornades, en l'any del seu traspàs, van tenir la col·laboració especial de la Facultat de Traducció i d'Interpretació, del Departament de Traducció i d'Interpretació i de les entitats de l'àmbit de l'alemany —el Goethe Institut, l'Associació de Germanistes de Catalunya i l'Associació de Professors d'Alemanys de Catalunya—, a més de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana, la Institució de les Lletres catalanes i el PEN Català.

La presència de familiars i amics de Joan Fontcuberta a les sessions, el recital de textos traduïts i l'acte de record celebrat en un dels espais del jardí de la Facul-

tat, que durà el seu nom per sempre més, van fer que la literatura traduïda es visqués, més que mai, amb el cor. *Quaderns. Revista de Traducció* s'afegeix a l'homenatge i publica, havent passat les revisions corresponents, l'aplec d'estudis sobre traduccions de l'alemany al català amb el títol inspirat en una de les últimes traduccions de Fontcuberta, *La impaciència del cor*, la novel·la de Stefan Zweig. Així doncs, oferim aquí les millors recerques sobre l'aspiració germànica del nostre país, des de Joan Maragall fins a Joan Fontcuberta.

Montserrat Franquesa Gòdia
Grup d'Estudi de la Traducció Catalana Contemporània